

Економічні науки

УДК 336.244

Тучак Тетяна Володимирівна

кандидат економічних наук, доцент

Університет державної фіскальної служби України

Тучак Татьяна Владимировна

кандидат экономических наук, доцент

Университет государственной фискальной службы Украины

Tuchak Tetyana

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor

University of the State Fiscal Service of Ukraine

Моргуненко Артем Сергійович

студент

Університету державної фіскальної служби України

Моргуненко Артем Сергеевич

студент

Университета государственной фискальной службы Украины

Morhunenko Artem

Student of the

University of the State Fiscal Service of Ukraine

**ТРАНСФЕРТНЕ ЦІНОУТВОРЕННЯ ПІД ВПЛИВОМ ЦИФРОВОЇ
ЕКОНОМІКИ**

**ТРАНСФЕРТНОЕ ЦЕНООБРАЗОВАНИЕ ПОД ВЛИЯНИЕМ
ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ**

**TRANSFER PRICING UNDER THE INFLUENCE OF THE DIGITAL
ECONOMY**

Анотація. В статті досліджено теоретичні засади та зарубіжну практику контролю за трансфертними цінами та практичні аспекти підвищення ефективності протидії агресивному податковому плануванню в еру цифрової економіки. Досліджено теоретичні питання формування ефективної трансфертної політики країн членів ОЕСР. Аналіз комплексу практичних заходів, щодо фіскального значення в регулюванні проблем оподаткування цифрової економіки.

Ключові слова: трансфертне ціноутворення, ОЕСР, цифрова економіка, принцип «вितягнутої руки», податкові органи, розмивання податкової бази.

Аннотация. В статье исследованы теоретические основы и зарубежная практика контроля за трансфертными ценами и практические аспекты повышения эффективности противодействия агрессивному налоговому планированию в эру цифровой экономики. Исследованы теоретические вопросы формирования эффективной трансфертной политики стран-членов ОЭСР. Анализ комплекса практических мер по фискальному значению в регулировании проблем налогообложения цифровой экономики.

Ключевые слова: трансфертное ценообразование, ОЭСР, цифровая экономика, принцип «вытянутой руки», налоговые органы, размывание налоговой базы.

Summary. The article examines the theoretical foundations and foreign practice of control over transfer prices and practical aspects of improving the effectiveness of combating aggressive tax planning in the digital economy. Theoretical issues of forming an effective transfer policy of OECD member countries are studied. Analysis of a set of practical measures on fiscal importance in regulating the problems of taxation of the digital economy.

Key words: *transfer pricing, OECD, digital economy, outstretched arm principle, tax authorities, tax base erosion.*

Актуальність дослідження. На сучасному етапі розвитку економіки актуальним є фінансова діяльність транснаціональних корпорацій в еру цифрової економіки, які все частіше зафіксовані в використанні механізму агресивного податкового планування.

У сучасному світі міжнародний бізнес на 65% складається з операцій між підрозділами транснаціональних корпорацій [5, с. 12]. У зв'язку з цим питання щодо ефективності фіскальної політики у сфері трансфертного ціноутворення було впроваджено урядами низки розвинених країн світу з метою обмеження агресивного податкового планування транснаціональних корпорацій, які суттєво знижують базу оподаткування податком на прибуток корпорацій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання щодо трансфертного ціноутворення, досліджувала низка науковців, як вітчизняних так і зарубіжних, а саме: Г. Груберт, Е. Аткинсона, К. Вальтера, Дж. Фостера, Р. Танга, О. Чукліна, Р. Лещенко та інші.

Незважаючи на значні здобутки науковців, ґрунтовнішого дослідження потребують питання щодо застосування ефективної методології трансфертного ціноутворення в умовах діджиталізації, а також впливу цих процесів на цінову політику.

Метою статті є дослідження нововведень у сфері трансфертного ціноутворення (далі ТЦУ), виокремлення недоліків та можливих шляхів поліпшення механізму трансфертного ціноутворення для бізнес-середовища.

Виклад основного матеріалу. Варто відзначити, що сьогодні система контролю за ТЦУ в Україні продовжує розвиватися, що підтверджено постійним вдосконаленням правової бази. Останнім

прикладом служить прийнятий ВРУ на початку 2020 р. закон «Про внесення змін до ПКУ, щодо вдосконалення адміністрування податків, усунення технічних та логічних неузгодженостей у податковому законодавстві», в якому приділяють увагу питанням ТЦУ, зокрема впроваджується трирівнева структура звітності відповідно до плану BEPS (Base Erosion and Profit Shifting – «Розмивання податкової бази і виведення доходів з-під оподаткування»).

За оцінками світової спільноти та світового банку [1], оскільки компанії у всіх секторах стають все більш цифровими, новий звіт ОЕСР в рамках «BEPS 2.0» може істотно вплинути на існуючі механізми трансфертного ціноутворення з метою контролю за виведенням прибутку з країн де утворюється додана вартість [4, с. 143].

Рис. 1. Частка цифрової економіки у світовому ВВП, %

Джерело: [3]

Разом з тим імплементація закордонного досвіду сприятиме в Україні не лише покращенню економічного клімату, а й створюватиме можливість на етапі первинного аналізу щодо сегментації платників по шкалі ризиковості, тим самим покращуючи адміністративний процес.

Слід визнати, що сьогодні вітчизняне регулювання трансфертного ціноутворення не відповідає європейським стандартам. Українські платники податків переважно не використовують концепцію ОЕСР щодо

застосування незалежного фінансового індикатору при визначені своїх трансфертних цін, натомість у країнах ЄС переважає акцент на правозастосовну практику з певним запозиченням міжнародних напрацювань.

За даними ГУ ДПС в м. Києві серед методів трансфертного ціноутворення переважає метод чистого прибутку (код 301) близько 46,8 % за 2019 рік (таб. 1), та 43,3% за 2018 рік (таб. 2) відповідно, що може свідчити про поверхневий аналіз з боку платників податків.

Таблиця 1

Дані звітів щодо контрольованих операцій за 2019 рік

Код методу	Кількість поданих звітів	Відсоток від загальної кількості
301	257	39,24%
302	25	3,82%
303	18	2,75%
304	307	46,87%
305	6	0,92%
306	11	1,68%
Незазначений	31	4,73%

Джерело: побудовано автором

Таблиця 2

Дані звітів щодо контрольованих операцій за 2018 рік

Код методу	Кількість поданих звітів	Відсоток від загальної кількості
301	254	39,56%
302	46	7,17%
303	18	2,8%
304	278	43,3%
305	7	1,09%
306	4	0,62%
Незазначений	35	5,45%

Джерело: побудовано автором

Важливим аспектом застосування цього методу, як найбільш сприятливого на даний момент для будь-якого виду діяльності є наявність сегментованої фінансової інформації, яка може ефективно визначати доходи, витрати та операційні витрати, а також деякі рахунки балансу за певними показниками, пов'язаними з операцією чи операціями, що підлягають перевірці.

У цьому сенсі в Керівних принципах ОЕСР зазначено, що витрати або доходи, які не пов'язані з контрольованою трансакцією, що перевіряється (перевірена трансакція), повинні бути виключені, якщо вони суттєво впливають на порівнянність з неконтрольованими операціями. Необхідно розраховувати на відповідний рівень сегментації фінансових даних платника податків під час визначення або перевірки прибутковості контрольованої операції [5, с. 215].

Після процесу консультацій з громадськістю Секретаріат ОЕСР представив уніфікований підхід, на зміну класичній практиці, яка передбачає п'ять методів ціноутворення з традиційним механізмом реалізації. Колегія ОЕСР прагне узгодити запропоновані рішення та представила пакет новацій щодо цифрової комерції, які прийдуть на зміну традиційній практиці. Запропоновані новації матимуть більше процедурного спрямування та спрощений характер, залишивши на задньому плані аспекти, що стосуються модифікації чинних податкових принципів та основ.

Отже, за ініціативою ОЕСР [5, с. 76] єдиний підхід трансфертного ціноутворення покликаний, щоб перерозподілити частину прибутку та відповідних податкових прав в країни і юрисдикції, де у міжнародних компаній є свої ринки. Передбачається, що міжнародні компанії, здійснюючи бізнес в місцях, де вони не існують фізично, будуть обкладатися податком в цих юрисдикціях шляхом створення нових правил, які передбачають:

- правила взаємозв'язку, що визначають місце сплати податку;
- правила розподілу частини прибутку, що підлягає оподаткуванню.

Цей уніфікований підхід передбачає так звану суму А, яка враховує розподіл податків на ринку територій для певних видів діяльності (цифрових та споживчих) за допомогою формулятивного підходу. Крім того, він передбачає суму В, яка враховує фіксовану винагороду за базові функції маркетингу, що здебільшого викликає суперечки між платниками податків та податковими адміністраціями. Дана альтернатива пропонується як свого роду механізм спрощення та полегшення адміністративного тягаря. Нарешті, він передбачає суму С, яка є ефективним та обов'язковим механізмом запобігання та вирішення суперечок, також дана сума включає будь-яку додаткову вигоду, яка в перевищує функції, зазначені в сумі В [4, с. 234].

Таким чином, необхідно готуватись до змін наявних методик та правил трансфертного ціноутворення, щодо співіснування механізму оподаткування доходів цифрової економіки (потенціалу цифрової трансформації) та традиційними підходами. Дані новації дозволять генерувати прибуток компаній в юрисдикції де створюється додана вартість, в наслідок чого, в розпорядженні держави опиниться ефективний податковий інструмент.

Література

1. Доклад о мировом развитии 2016 "Цифровые дивиденды". Всемирный банк. URL: <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/23347/210671RuSum.pdf>.
2. Digital Spillover Measuring the true impact of the digital economy. Huawei, Oxford Economics. URL:

https://www.huawei.com/minisite/gci/en/digital-spillover/files/gci_digital_spillover.pdf.

3. OECD Digital Economy Outlook 2017. OECD Publishing, 2017. URL: <http://dx.doi.org/10.1787/9789264276284-en>
4. OECD Transfer Pricing Guidelines for multinational Enterprises and Tax Administrations – Руководство организации по экономическому сотрудничеству и развитию (ОЭСЗ) «О трансфертном ценообразовании для транснациональных корпораций и налоговых органов» в редакции от 10 июля 2017 г. URL: <http://www.oecd.org/> (дата обращения: 18.03.2018).
5. PWC Global «International Transfer Pricing». URL: <https://www.pwc.com/gr/en/publications/assets/international-transfer-pricing-guide-2015-2016.pdf>